

การป้องกันโรคและภัยที่เกิดในฤดูฝน

ขณะนี้เข้าสู่ฤดูฝน สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงมีฝนตกชุกในบางพื้นที่ อากาศเริ่มเย็นลง และมีความชื้นสูงขึ้น เป็นสาเหตุทำให้โรคหลายชนิดสามารถแพร่ระบาดได้ง่ายและรวดเร็ว โรคที่สำคัญที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในฤดูฝน เช่น โรคติดต่อระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อระบบทางเดินอาหารและน้ำ โรคที่เกิดจากยุงและสัตว์ต่างๆ โรคติดเชื้อทางผิวหนัง ตลอดจนอันตรายจากการจมน้ำและไฟฟ้าดูด ทางสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีความห่วงใยในสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุ อาจเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ที่แพร่ระบาดได้ง่าย และรวดเร็ว จึงขอแจ้งให้ประชาชนตระหนักถึงโรคที่อาจเกิดในฤดูฝน และวิธีป้องกันโรค ดังนี้

๑. กลุ่มโรคติดต่อระบบ ทางเดินหายใจที่พบบ่อย ๕ โรค ได้แก่ โรคหวัด ไข้หวัดใหญ่ คออักเสบ หลอดลมอักเสบ ปอดอักเสบหรือปอดบวม

สาเหตุ เกิดจากเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรีย สามารถติดต่อกันได้ง่ายจากการไอ จาม หรือมือที่เปื้อนน้ำมูก น้ำลาย หรือเสมหะ

การป้องกัน ควรใช้ผ้าปิดปากและจมูก (หรือสวมหน้ากากอนามัย) หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ชุมชน และควรล้างมือให้สะอาดบ่อยๆ กลุ่มที่ควรระมัดระวังเป็นพิเศษ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังต่างๆ และเด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี เนื่องจากหากป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ โดยเฉพาะโรคปอดบวมจะเป็นอันตรายมากถึงเสียชีวิตได้ ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็กควรสังเกตอาการ หากมีไข้สูง ไอ หายใจเร็ว หรือ หอบเหนื่อย ให้รีบพาไปพบแพทย์ เพื่อให้การรักษาได้อย่างทันทั่วถึง

๒. กลุ่มโรคติดต่อระบบทางเดินอาหารและน้ำได้แก่ โรคอุจจาระร่วงอาหารเป็นพิษ บิด ไทฟอยด์ และอหิวาตกโรค

สาเหตุ เกิดจากการรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อโรค รวมทั้งเกิดจากการรับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ การใช้น้ำคลองไม่สะอาดหรือน้ำไม่ผ่านการบำบัด ซึ่งอาจมีเชื้อโรคปะปนมากับสิ่งปฏิกูลต่างๆ เช่น อุจจาระ ปัสสาวะของคนหรือสัตว์

การป้องกัน

- เลือกรับประทานอาหารที่สะอาดปรุงสุกใหม่ๆ
- อาหารทะเลควรเลือกซื้อที่สดและสะอาด
- บริโภคน้ำดื่ม เครื่องดื่ม และน้ำแข็งที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ (อย.)
- เลือกซื้ออาหารที่บรรจุในภาชนะที่สะอาดดี ดูวันหมดอายุทุกครั้ง
- ผักและผลไม้ ล้างให้สะอาด ก่อนนำมารับประทาน
- ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำ และสบู่ ก่อนรับประทานอาหาร ก่อนเตรียมอาหารและหลังเข้าห้องส้วมทุกครั้ง
- รักษาความสะอาดของห้องครัว เครื่องมือ เครื่องใช้ในครัว
- ถ่ายอุจจาระในห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

๓. โรคที่เกิดจากยุงและสัตว์ต่างๆเป็นพาหะ

๓.๑ โรคไข้เลือดออก มีุงลายเป็นพาหะนำโรค หลังจากถูกยุงลายที่มีเชื้อกัดประมาณ ๕-๘ วัน จะมีอาการไข้สูงลอย (๓๘.๕ - ๔๐.๐ องศาเซลเซียส) ติดต่อกัน ๒ - ๗ วัน หน้าแดงตัวซีบะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก ปวดข้อตา บางรายมีอาการปวดท้อง อาเจียน เบื่ออาหาร มีจุดแดงเล็กๆ ตามแขน ขา และลำตัว อาจมีเลือดกำเดาไหล และเลือดออกตามไรฟัน อาการทั่วไปคล้ายเป็นหวัด แต่มักไม่ไอ และมักไม่มึนน้ำมูก แต่ในรายที่มีอาการรุนแรง ซึมลง กระสับกระส่าย กระหายน้ำ เหงื่อออก ตัวเย็น ชีพจรเบาเร็ว จะเกิดภาวะช็อคได้

บางรายมีอาการปวดท้อง อาจมีเลือดออกในกระเพาะอาหารและลำไส้ ปัสสาวะน้อยลง ไม่ค่อยรู้สึกตัว ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลโดยด่วน หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องทันเวลาผู้ป่วยอาจเสียชีวิตได้

๓.๒ โรคไข้มองอักเสบ เจอี (Japanese Encephalitis) มีพยากรณ์ความเป็นพาหะนำโรค ซึ่งมักอาศัยในแหล่งน้ำพุร้อน ยุ้งฉางนี้จะได้รับเชื้อขณะกินเลือดสัตว์ โดยเฉพาะหมูเป็นแหล่งโรคที่สำคัญ และหากยังมีเชื้อมากัดคนก็จะปล่อยเชื้อเข้าสู่ร่างกาย ซึ่งคนติดโรคส่วนใหญ่มักไม่มีอาการ ส่วนในรายที่มีอาการจะมีอาการไข้สูง ปวดศีรษะมาก คลื่นไส้ อาเจียน อ่อนเพลีย หากมีอาการรุนแรงอาจไม่รู้สึกตัวและเสียชีวิตได้ หรือบางรายอาจเกิดความพิการทางสมองสติปัญญาหรือเป็นอัมพาตได้

การป้องกันอย่าให้ถูกยุงกัด และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ภาชนะเก็บกักน้ำต่างๆ ต้องปิดให้มิดชิด

๓.๓ โรคเลปโตสไปโรซิสหรือโรคฉี่หนู เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่อยู่ในฉี่หนู สุนัข โค กระบือ และสัตว์ฟันแทะต่างๆ เชื้อจะปะปนอยู่ในดินโคลนที่ชื้นแฉะมีน้ำท่วมขัง เมื่อแช่อยู่ในน้ำนานๆ เชื้อโรคจะไชเข้าทางผิวหนังที่เปื่อยยุ่ย บาดแผล รอยถลอก เยื่อบุจมูก เยื่อบุตา และเยื่อบุช่องปาก ผู้ป่วยจะมีอาการหลังจากได้รับเชื้อ ๒ - ๒๙ วัน (ส่วนมากประมาณ ๒ สัปดาห์) อาการที่พบบ่อย ได้แก่ มีไข้สูงเฉียบพลัน ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อรุนแรงโดยเฉพาะที่น่องและโคนขา อาจมีอาการตาแดง คอแข็ง มักมีไข้ติดต่อกันหลายวันสลับกับไข้ลด อาจมีผื่นที่เพดานปาก หรือมีจุดเลือดออกตามผิวหนังและเยื่อบุ ระยะท้ายอาจมีตับและไตวาย กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีอาการปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อรุนแรงโดยเฉพาะที่น่องและโคนขา และมีประวัติเสี่ยง ให้รีบพบแพทย์โดยด่วน

การป้องกัน หากจำเป็นต้องเดินย่ำในน้ำขัง ควรใส่รองเท้าบูท เพื่อป้องกันเชื้อไชเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผล

๔. โรคที่เกิดจากการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย

๔.๑ โรคมือ เท้า ปาก

สาเหตุ เกิดจากเชื้อเอนเทอโรไวรัสหลายชนิด (Enterovirus) ที่พบบ่อย คือ ไวรัสเอกโค (Echovirus) และไวรัสเอนเทอโร ๗๑ (Enterovirus ๗๑ หรือ EV ๗๑) พบบ่อยในทารกและเด็กเล็ก พบประปรายตลอดทั้งปี แต่พบผู้ป่วยมากขึ้นตั้งแต่ฤดูฝนจนถึงฤดูหนาว ส่วนใหญ่เกิดจากได้รับเชื้อไวรัสเข้าไปทางปาก โดยตรงจากการติดมากับมือหรือของเล่นที่เปื้อนน้ำลาย น้ำมูก น้ำจากตุ่มพองและแผลหรืออุจจาระของผู้ป่วย

อาการ เริ่มด้วยไข้ อ่อนเพลีย ต่อมาอีก ๑ - ๒ วัน มีอาการเจ็บปากและเบื่ออาหาร เนื่องจากมีแผลอักเสบที่ลิ้น เหงือก และกระพุ้งแก้ม ต่อมาจะเกิดผื่นแดง ซึ่งมักไม่คันที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้าและอาจพบที่ก้น หรือหัวเข่าได้ ผื่นนี้จะกลายเป็นตุ่มพองใสรอบๆ แดง และแตกออกเป็นหลุมตื้นๆ

การปฏิบัติและดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย โรคนี้ส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรง มักป่วยนานประมาณ ๗ - ๑๐ วัน และหายได้เอง โรคนี้ไม่มียาด้านไวรัสโดยเฉพาะ จึงใช้การรักษาตามอาการ เช่น การให้ยาลดไข้ร่วมกับการเช็ดตัวลดไข้ ให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารอ่อนๆ ย่อยง่าย รสไม่จัด ดื่มน้ำ นม หรือน้ำหวาน และนอนพักผ่อนให้เพียงพอ บางรายที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากอาจเป็นโรคมือ เท้า ปาก ชนิดที่รุนแรง เช่น มีไข้สูง ซึม อาเจียน หอบเหนื่อย ต้องรีบไปพบแพทย์ เพื่อให้การรักษาได้อย่างทันท่วงที

๕. โรคหรือภัยที่เกิดในภาวะน้ำท่วม

๕.๑ โรคตาแดง

สาเหตุ เชื้อไวรัส เชื้ออยู่ในน้ำตาและขี้ตา น้ำไม่สะอาดเข้าตา หรือการใช้ผ้าสกปรกเช็ดตาติดต่อโดยการสัมผัสหรือใช้ของส่วนตัวร่วมกัน

การป้องกัน อย่าใช้มือ แขน หรือผ้าสกปรกขยี้ตา หรือเช็ดตา ระมัดระวังไม่ให้น้ำสกปรกกระเด็นเข้าตา และใช้น้ำสะอาดล้างหน้า อาบน้ำ

๕.๒ โรคน้ำกัดเท้า เกิดจากเชื้อรา

สาเหตุ จากการทำงานที่ต้องลุยในน้ำสกปรกนานๆ หรือเดินลุยน้ำท่วมขังในช่วงที่มีฝนตก
ใส่รองเท้าอัปชั่น

อาการ ผิวหนังชอกนึ่งเท้าแดง ขอบนูนเป็นวงกลม และคัน

การป้องกัน หากมีอาการ ชอกนึ่งเท้าแดง ขอบนูนเป็นวงกลม หรือผิวหนังเริ่มเปื่อย
เกิดตุ่มคัน น้ำกัดเท้า หรือมีบาดแผล ให้รีบไปพบแพทย์ตั้งแต่เริ่มเป็น ก่อนที่อาการจะลุกลามและเกิดโรคแทรกซ้อนขึ้น

๕.๓ อันตรายจากสัตว์มีพิษกัด เช่น งู ตะขาบ และแมงป่อง เป็นต้น

การป้องกัน ระมัดระวังมิให้สัตว์มีพิษกัดต่อย โดยการจัดและดูแลบ้านเรือนให้สะอาด
เป็นระเบียบเรียบร้อย อันจะเป็นที่อยู่ของสัตว์มีพิษหรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรค

๖. อันตรายจากการจมน้ำ ผู้ปกครองควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ไม่ให้ลงเล่นน้ำในแม่น้ำ
ลำคลอง และประชาชนที่ประกอบอาชีพทางน้ำ ไม่ควรดื่มของมึนเมา และไม่ควรปล่อยให้ผู้ที่มิโรคประจำตัวที่
ไม่สามารถดูแลตนเองได้ เช่น โรคลมชัก ความดันโลหิตต่ำ อยู่ตามลำพังเพราะจะทำให้พลัดตกน้ำและจมน้ำ
เสียชีวิตได้

๗. อันตรายจากไฟฟ้าดูด สาเหตุเกิดไฟฟ้าดูดที่พบมากคือ การใช้มือจับอุปกรณ์ไฟฟ้าโดยตรง
ในขณะที่ร่างกายเปียกน้ำ ดังนั้น ไม่ควรจับสวิตช์ไฟ หรืออุปกรณ์ไฟฟ้าขณะตัวเปียก และควรตรวจสอบปลั๊กไฟ
สายไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านให้มั่นใจว่าสามารถใช้งานได้ตามปกติ และปลอดภัย หากไม่สามารถ
ดำเนินการตรวจสอบเองได้ ควรขอความช่วยเหลือจากผู้มีความรู้ ความชำนาญ และในกรณีที่เกิดการชำรุดเกิน
การแก้ไข ควรเปลี่ยนใหม่ทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จึงขอแนะนำให้ประชาชนระวังป้องกันโรคที่เกิดในช่วงฤดูฝน ดังนี้

๑. รักษาร่างกายให้อบอุ่นอยู่เสมอ เพื่อให้ร่างกายมีความต้านทานไม่ต่อความเลื้อยไต่ที่เปียกน้ำเปียกฝน
๒. รับประทานอาหารที่สะอาดปรุงสุกใหม่ๆ ไม่มีแมลงวันตอม และดื่มน้ำที่สะอาดทุกครั้ง เช่น
น้ำต้มสุก น้ำบรรจุขวดที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ (เครื่องหมาย ออย.) รวมทั้งเลือกซื้อน้ำแข็งที่สะอาดไม่มี
ตะกอน ไม่ควรรับประทานน้ำแข็งที่ใช้แช่อาหารอื่น
๓. ภาชนะที่ใช้ในการกินและดื่มต้องสะอาด และเก็บไว้ในที่มิดชิดป้องกันแมลง หนู จิ้งจก ไต่ตอม
๔. ล้างมือฟอกสบู่ให้สะอาดก่อนปรุงอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร ก่อนใช้มือหยิบอาหารป้อนเด็ก
๕. ใช้ผ้าสีครอบอาหาร หรือใส่ตู้กับข้าวหรือตู้เย็นป้องกันแมลงวันตอมอาหาร และต้องอุ่นให้ร้อน
ก่อนรับประทาน
๖. ถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ และล้างมือให้สะอาดหลังถ่ายอุจจาระทุกครั้ง
๗. ถังขยะควรมีฝาปิด และกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ให้แหล่งเพาะพันธุ์
ของแมลงวัน
๘. หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจผู้ป่วยควรอยู่บ้าน
พักรักษาตัวให้หาย ไม่ควรเข้าไปในที่ชุมชน แต่หากเข้าไปในที่ชุมชนให้สวมหน้ากากอนามัย หรือใช้ผ้าเช็ดหน้า
ปิดปาก ปิดจมูกเวลาไอ จาม
๙. สถานรับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล ต้องหมั่นดูแลรักษาสุขลักษณะของสถานที่และ
อุปกรณ์เครื่องใช้ให้สะอาดอยู่เสมอ ต้องจัดให้มีอ่างล้างมือและส้วมที่ถูกสุขลักษณะ รวมถึงการกำจัดอุจจาระ
เด็กให้ถูกต้อง
๑๐. ล้างมือ ล้างเท้าให้สะอาดทุกครั้งหลังจากเดินย่ำน้ำ เมื่อถูกน้ำสกปรกควรใช้ผ้าสะอาดเช็ดให้
แห้ง อย่าปล่อยให้เท้าชื้นเป็นเวลานาน การใช้เครื่องป้องกันให้เป็นนิสัย เช่น การใช้รองเท้าบูท ก็จะช่วยลด
ความเสี่ยงของการติดโรคได้ หลีกเลี่ยงการสัมผัสพื้นที่ชื้นแฉะที่มีการเลี้ยงสัตว์ และสัมผัสสิ่งปฏิกูล การควบคุมหนู
โดยการทำลายและการปรับปรุงสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ก็เป็นการป้องกันโรคได้ดีอีกวิธีหนึ่ง

๑๑. อย่าให้ถูกยุงกัด และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง โดยตรวจดูภาชนะเก็บกักน้ำต่างๆ ต้องปิดฝาให้มิดชิด เปลี่ยนน้ำในภาชนะซึ่งน้ำที่ไม่มีฝาปิดทุก ๗ วัน ใส่เกลือหรือผงซักฟอกลงในจานรองขาตู้กับข้าว ปล่อยปลาในลูกน้ำลงในภาชนะเก็บน้ำใช้ หรืออ่างบัว ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เช่น จัดบ้านให้เป็นระเบียบ สะอาด ทำลายเศษภาชนะที่มีน้ำขัง เช่น ขวด กระป๋อง กล่องโฟม พลาสติก ฯลฯ

๑๒. ถ้าเดินทางไปพักค้างแรมในป่า ต้องป้องกันตนเองไม่ให้ถูกยุงกัด เมื่อมีอาการไข้ภายหลังจากการเดินทางไปป่า ควรบอกประวัติการเดินทางให้แพทย์ทราบเพื่อรับการตรวจเลือดหาเชื้อมาลาเรียโดยเร็วที่สุด

๑๓. อย่าใช้มือ แขน หรือผ้าที่สกปรกขยี้ตา หรือเช็ดตา และระวังมิให้น้ำสกปรกกระเด็นเข้าตา รับประทานอาหารด้วยน้ำสะอาดทุกครั้งที่ถูกน้ำสกปรก

๑๔. หากมีอาการเจ็บป่วย ไม่สบาย หรือผิวหนังเริ่มเปื่อย เกิดตุ่มคัน น้ำกัดเท้าหรือมีบาดแผล ให้รีบไปพบแพทย์ตั้งแต่เริ่มเป็นก่อนที่อาการเหล่านั้นจะลุกลามและเกิดโรคแทรกซ้อนขึ้น

๑๕. ระวังมิให้เกิดอุบัติเหตุจากการถูกของมีคม และสัตว์มีพิษกัดต่อย โดยการจับและดูแลบ้านเรือนให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ปล่อยให้สกปรกกรุงรัง อันจะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ หรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงได้

๑๖. การช่วยคนจมน้ำ ห้ามอุ้มพาดบ่า กระโดด วิ่งรอบสนาม วางบนกระเพาะคว่ำ หรือรื้อน้ำออก เพราะจะทำให้ขาดอากาศหายใจนานยิ่งขึ้น กรณีผู้จมน้ำไม่หายใจให้ช่วยด้วยการเป่าปากตามจังหวะหายใจเข้า-ออก และนำส่งโรงพยาบาลทันทีทุกราย

๑๗. ระวังมิให้หลีกเลี่ยงการสัมผัสหรือใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน บริเวณบ้านขณะน้ำท่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ร่างกายเปียกหรือแช่อยู่ในน้ำ การช่วยเหลือผู้ถูกไฟฟ้าดูด ห้ามใช้มือเปล่า แต่ต้องตัวผู้ที่ติดอยู่กับกระแสไฟฟ้า ให้ใช้วัตถุที่ไม่เป็นสื่อไฟฟ้า เช่น ผ้า ไม้ เชือก สายยางหรือพลาสติกที่แห้งสนิท ถูมืออย่างหรือผ้าแห้งพันมือให้หนา ผลักหรือฉุดตัวผู้ประสบอันตรายให้หลุดออกโดยเร็ว หรือให้ผู้ที่มีความรู้ด้านไฟฟ้าปิดสวิตช์ จากนั้นรีบปฐมพยาบาลเบื้องต้นแล้วนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าประชาชนจะปลอดภัยจากโรคและภัยดังกล่าว โดยปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงจากโรคและภัยที่จะเกิดขึ้นในฤดูฝนนี้

